

Uppföljning av sommarkurser

Redovisning av ett regeringsuppdrag

Uppföljning av sommarkurser

Utgiven av Universitetskanslersämbetet 2020

Författare: Amanda Bjernestedt och Tomas Gustavsson

Diarienummer: 111-00067-20

Universitetskanslersämbetet • Löjtnantsgatan 21 • Box 7703, 103 95 Stockholm
tfn 08-563 085 00 • fax 08-563 085 50 • e-post registrator@uka.se • www.uka.se

Innehåll

Sammanfattning.....	4
Inledning	5
Bakgrund och syfte	5
Regeringens uppdrag till lärosätena.....	5
Andra satsningar på sommarkurser	6
Tidigare analyser av sommarkurser	7
Resultat.....	8
Utvecklingen på lärosätena med uppdrag att anordna fler sommarkurser	8
Utvecklingen på samtliga lärosäten.....	15
Sommarkurser 2019 – alternativ modell för uppföljning	19
Diskussion och slutsatser.....	22
Satsningen har gett resultat	22
Ytterligare uppföljning behövs	23
Bilaga: Metod	24

Sammanfattning

Den här rapporten följer upp regeringens satsning på sommarkurser från och med 2018. Satsningens huvudsakliga syfte är att främja mer effektiva studier och möjliggöra en snabbare väg till examen för studenter. För att motverka lärarbristen skulle lärosätena prioritera att anordna sommarkurser som kan ingå i en lärarexamen eller fungera som kompetensutveckling för lärare.

Uppföljningen visar bland annat:

- Sedan satsningen inleddes har antalet sommarkurser ökat och fler studenter läser sommarkurser än tidigare.
- Fler lärarstudenter och personer som arbetar som lärare läser sommarkurser sedan satsningen inleddes.
- Fler studenter läser sommarkurser i ämnen som är relevanta för lärarutbildningen sedan satsningen inleddes.
- Könsfördelningen bland studenter på sommarkurser speglar könsfördelningen i högskolan som helhet, med 61 procent kvinnor och 39 procent män.

Universitetskanslersämbetets (UKÄ) slutsats av uppföljningen till och med 2019 är att regeringens nuvarande satsning på sommarkurser hittills har gett resultat i form av fler sommarkurser och studenter på sommarkurser. Det är dock ännu för tidigt att säga vilka effekter satsningen har gett på länge sikt.

Regeringen har från och med 2020 utökat satsningen på sommarkurser till att omfatta fler lärosäten och med ett ytterligare syfte att stärka det livslånga lärandet. UKÄ kommer att fortsätta följa utvecklingen av sommarkurser och deras roll i högskolan framöver.

Inledning

Bakgrund och syfte

I december 2019 gav regeringen i uppdrag till 18 lärosäten att från och med 2020 anordna fler relevanta sommarkurser.¹ Detta var en utökning av en satsning som inleddes när regeringen gav i uppdrag till elva lärosäten att anordna fler relevanta sommarkurser från och med 2018.² I regleringsbrevet för 2020 står att UKÄ ska följa upp regeringens utökade satsning på sommarkurser. Denna rapport är redovisningen av detta uppdrag.

Eftersom uppgifter om sommarkurser för 2020 ännu inte är tillgängliga, kommer vi i denna uppföljning att redovisa utfallet av satsningen som inleddes 2018 och fokusera på utvecklingen under perioden 2015–2019. Vi kommer att analysera om uppdraget har gett resultat med avseende på de syften som angavs i regeringens uppdrag till lärosätena.

Uppgifterna i denna rapport är hämtade från SCB:s universitets- och högskoleregister och har samlats in på uppdrag av UKÄ. Vi använder en särskild metod för att identifiera sommarkursregistreringar. För en utförlig beskrivning av metoden, se bilagan till rapporten.

Uppföljningen av satsningen begränsas till de elva lärosäten som berördes av uppdraget från och med 2018. I en senare del av rapporten kommer vi även att redovisa utvecklingen av sommarkurser de senaste fem åren på samtliga lärosäten.

Regeringens uppdrag till lärosätena

Det huvudsakliga syftet med regeringens satsning på sommarkurser 2018 var att främja mer effektiva studier och möjliggöra en snabbare väg till examen för studenter. För att motverka lärarbristen skulle lärosätena i första hand anordna sommarkurser som kan ingå i en lärarexamen eller fungera som vidareutbildning för obehöriga lärare, samt möjliggöra kompetensutveckling för lärare. Kurser inom den utbildningsvetenskapliga kärnan, svenska som andraspråk och behörighetsgivande kurser för idrottslärare skulle prioriteras. Lärosätena hade även utrymme att anordna andra sommarkurser som de själva bestämde.

---

¹ Regeringsbeslut U2019/04118/UH.

² Regeringsbeslut U2017/04678/UH.

I budgetpropositionen för 2018 angavs att utbyggnaden omfattade totalt cirka 2 000 utbildningsplatser på en sommarkurs motsvarande 15 högskolepoäng, och platserna fördelades lika mellan de elva lärosätena.³ Satsningen skulle enligt förslaget genomföras i två steg under 2018 och 2019. Lärosätena skulle tillföras totalt 38 miljoner kronor under 2018 och fullt utbyggd 2019 skulle satsningen innebära anslagshöjningar med sammanlagt 75 miljoner kronor.

Det parlamentariska läget efter valet 2018 innebar att budgetpropositionen för 2019 lades av en övergångsregering.⁴ Istället för det budgetförslag som övergångsregeringen lagt för 2019 antog riksdagen utbildningsutskottets betänkande.⁵ I vårändringsbudgeten⁶ ingick inte satsningen på sommarkurser, som därmed blev förskjuten i förhållande till de ursprungliga planerna.

Det andra steget i satsningen genomförs istället under 2020. I december 2019 beslutade regeringen om justeringar i satsningen, och gav ett utökat antal lärosäten i uppdrag att anordna fler sommarkurser från och med 2020. Enligt uppdraget ska lärosätena fortsätta prioritera kurser inom lärarutbildningarna. Dessa kurser ska kunna användas av lärarstudenter för att snabbare nå examen, av behöriga lärare för att läsa in ytterligare ämnesbehörighet, samt som kompetensutveckling för obehöriga lärare. Dessutom ska lärosätena prioritera sommarkurser inom den kompletterande pedagogiska utbildningen (KPU) som leder till ämneslärarexamen, i syfte att förkorta studietiden. Även sommarkurser som stärker det livslånga lärandet kan ges inom satsningen. Utöver dessa prioriteringar har lärosätena fortfarande utrymme att använda medlen till andra sommarkurser. Som nämnts tidigare är uppgifter om 2020 års sommarkurser ännu inte tillgängliga och det är därför inte möjligt att följa upp den här satsningen i nuläget.

Andra satsningar på sommarkurser

Sommarkurser har varit föremål för flera riktade satsningar. Under 1990-talet tillförde regeringen lärosätena särskilda resurser för sommarkurser, vilket ledde till att utbudet ökade till cirka 700 kurser med 20 000 studenter 1996.⁷ År 2002 fick lärosätena tillfälligt avräkna full ersättning inom takbeloppet för sommarkurser oavsett studenternas prestation på kurserna. Syftet var att fler studenter skulle läsa sommarkurser för att förkorta sin totala studietid och möjliggöra högskolestudier för de

---

³ Prop. 2017/18:1, utgiftsområde 16.

⁴ Prop. 2018/19:1.

⁵ Utbildningsutskottets bet 2018/19:UbU1.

⁶ Prop. 2018/19:99.

⁷ *Särskilda utbildningssatsningar – vad blev det av dem?* Högskoleverkets rapportserie 1998:4 R.

studenter som enbart kunde studera på sommaren. Det året anordnades cirka 600 sommarkurser.⁸

Våren 2020 aviserade regeringen i vårändringsbudgeten⁹ om en ny utbyggnad av antalet platser på sommarkurser redan samma sommar. Syftet var att möta den ökade efterfrågan på högskolestudier som coronapandemin väntades föra med sig. Enligt regeringen ska satsningen dels möjliggöra för fler studenter att läsa in en utbildning i snabbare takt, dels ge en möjlighet för studenter som på grund av läget på arbetsmarknaden inte längre kan få sommarjobb att bredda sina studier genom sommarkurser. Utbyggnaden kan också möjliggöra för personer som blivit varslade eller permitterade från sina arbeten att utveckla sin kompetens eller prova på studier genom sommarkurser, enligt regeringen. Totalt omfattar satsningen anslagshöjningar till lärosätena med 127 miljoner kronor, motsvarande sammanlagt 6 000 platser på sommarkurser om 15 högskolepoäng fördelat på 27 lärosäten.¹⁰ Uppföljning av denna satsning ingår inte i denna rapport.

Tidigare analyser av sommarkurser

UKÄ har tidigare publicerat två statistiska analyser av sommarkurser. I en analys av sommarkursernas resurseffektivitet 2013 konstaterade UKÄ att många sommarkurser verkade kunna ingå i en generell examen, men att desto färre kurser var relevanta för en yrkesexamen. Analysen visade även att studenternas prestationsgrad på sommarkurser var i nivå med fristående kurser på distans sett till hela läsåret, medan prestationsgraden för sommarkurser på campus var något lägre än motsvarande prestationsgrad för hela läsåret. Av det drog UKÄ slutsatsen att det inte fanns stöd för uppfattningen att majoriteten av studenterna läser sommarkurser enbart för att få studiemedel under sommarmånaderna utan motprestation.¹¹

År 2019 publicerade UKÄ en statistisk analys av sommarkurser som innehöll en uppföljning fram till 2018 av satsningen på fler relevanta sommarkurser. Uppföljningen visade bland annat att fler lärarstudenter och verksamma lärare studerade sommarkurser efter att satsningen inletts, samt att fler studenter läste sommarkurser inom svenska som andraspråk som var ett av satsningens prioriterade ämnen. Analysen visade även att antalet studenter på sommarkurser hade ökat generellt sedan satsningen inleddes.¹²

---

⁸ För- och nackdelar med ett utökat studieår. Rapport från en arbetsgrupp inom Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF), 2003-04-28.

⁹ Prop. 2019/20:99.

¹⁰ <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2020/04/sa-har-foreslas-platser-fordelas-till-sommarkurser-och-basar/>.

¹¹ Sommarkursernas utveckling, prestationsgrad och ekonomiska betydelse. Effektivitetsanalys 2013-11-13 2013/2, UKÄ.

¹² Satsning på sommarkurser har gett effekt. Statistisk analys 2019-06-18/8, UKÄ.

Resultat

I första delen av detta kapitel redovisar vi utvecklingen på de lärosäten som fick i uppdrag att från och med 2018 anordna fler sommarkurser. Därefter redovisar vi utvecklingen på alla lärosäten för tidsperioden 2015–2019, med fokus på förändringen mellan de två senaste åren. Sist i kapitlet redovisar vi uppgifter för sommaren 2019 med en alternativ modell, som vi beskriver i bilagan till rapporten.

Utvecklingen på lärosätena med uppdrag att anordna fler sommarkurser

Regeringens satsning på sommarkurser från och med 2018 hade två huvudsakliga syften: att studenter snabbare ska nå en lärarexamen samt att möjliggöra kompetensutveckling och vidareutbildning för obehöriga lärare. De elva lärosäten som berördes av uppdraget skulle prioritera att anordna sommarkurser inom den utbildningsvetenskapliga kärnan, svenska som andraspråk och behörighetskompletterande kurser riktade till idrottslärare.

De lärosäten som fick i uppdrag att anordna fler sommarkurser utifrån regeringens prioriteringar var

- Uppsala universitet
- Lunds universitet
- Göteborgs universitet
- Stockholms universitet
- Umeå universitet
- Linnéuniversitetet
- Mittuniversitetet
- Malmö universitet
- Mälardalens högskola
- Högskolan Dalarna
- Högskolan Kristianstad.

Fler studenter på sommarkurser efter satsningen

På de elva lärosäten som har haft i uppdrag att anordna fler sommarkurser fanns sammanlagt 16 980 registrerade studenter sommaren 2019. Det innebär att merparten av de totalt 19 760 sommarkursstudenterna 2019 studerade på något av dessa lärosäten. Könsfördelningen bland studenterna var 61 procent kvinnor och 39 procent män.

Totalt på de elva lärosätena ökade antalet studenter med 4 370, motsvarande 35 procent, jämfört med 2018. Ökningen kan jämföras med utvecklingen på de lärosäten som *inte* hade i uppdrag att anordna fler sommarkurser. Även på dessa lärosäten ökade antalet studenter på sommarkurser med sammanlagt 1 270 studenter mellan 2018 och 2019, vilket motsvarar en ökning med 85 procent.

Antalet studenter ökade på alla elva lärosäten jämfört med året innan, förutom på Mälardalens högskola där antalet studenter minskade med 190. Mest ökade antalet på Linnéuniversitetet som hade 1 250 fler studenter på sommarkurser 2019 jämfört med 2018, motsvarande en ökning med 51 procent.

Den stora majoriteten av studenterna på dessa elva lärosäten studerade sommarkurser på distans. År 2019 studerade 84 procent av studenterna sommarkurser på distans och 16 procent på campus. På vissa lärosäten, bland annat Mälardalens högskola och Högskolan Dalarna, studerade närapå samtliga studenter sommarkurser på distans. För fler uppgifter om antalet sommarkursstudenter på distans respektive campus per lärosäte, se excelbilagan på www.uka.se.

Under åren 2015–2017 minskade antalet sommarkursstudenter. Men från och med 2018, när satsningen på sommarkurser inleddes, har antalet studenter ökat relativt kraftigt (se tabell 1).

Tabell 1. Antal studenter på sommarkurser per lärosäte 2015–2019, och könsfördelning i procent 2019. Endast de lärosäten som haft i uppdrag att anordna fler sommarkurser från och med 2018 ingår i tabellen. Sorterat efter flest sommarkursstudenter 2019. Antal avrundade till närmaste tiotal. Se excelbilagan på www.uka.se för könsfördelningen under hela tidsperioden.

	2015	2016	2017	2018	2019	Totalt	Kvinnor/Män (%)
Linnéuniversitetet	1 540	1 910	2 120	2 440	3 690	3 690	68/32
Stockholms universitet	3 880	2 660	2 740	2 760	3 150	3 150	56/44
Mittuniversitetet	1 750	1 870	1 420	1 870	2 920	2 920	70/30
Uppsala universitet	1 590	1 060	970	1 530	1 970	1 970	54/46
Göteborgs universitet	1 400	1 500	1 340	1 510	1 960	1 960	54/46
Umeå universitet	300	450	710	710	1 010	1 010	59/41
Lunds universitet	490	410	440	600	970	970	63/37
Högskolan Kristianstad	280	400	400	360	490	490	63/37
Mälardalens högskola	70	210	580	640	450	450	56/44
Högskolan Dalarna	310	360	100	90	230	230	55/45
Malmö universitet	80	120	130	120	140	140	71/29
Totalt	11 680	10 950	10 940	12 620	16 980	16 980	61/39

Antalet unika, genomförda sommarkurser 2019 sammanlagt på dessa lärosäten var 304, en ökning med 36 kurser jämfört med 2018.

Fler lärarstudenter och lärare studerar sommarkurser

Här redovisar vi uppgifter om tre grupper av studenter som är de primära målgrupperna för satsningen på sommarkurser:

- studenter som studerade mot någon lärarexamen samma år som de studerade sommarkurser
- studenter som tidigare har studerat huvudsakligen inom studieinriktningen pedagogik och lärarutbildning
- studenter som samma år var verksamma som lärare i skolan.

Allt fler lärarstudenter på sommarkurser

I denna del studerar vi om fler studenter som samma år var registrerade på en lärarutbildning valde att läsa sommarkurser. Med studenter på lärarutbildning avser vi studenter som hade majoriteten av sina registrerade högskolepoäng under resten av läsåret på något av

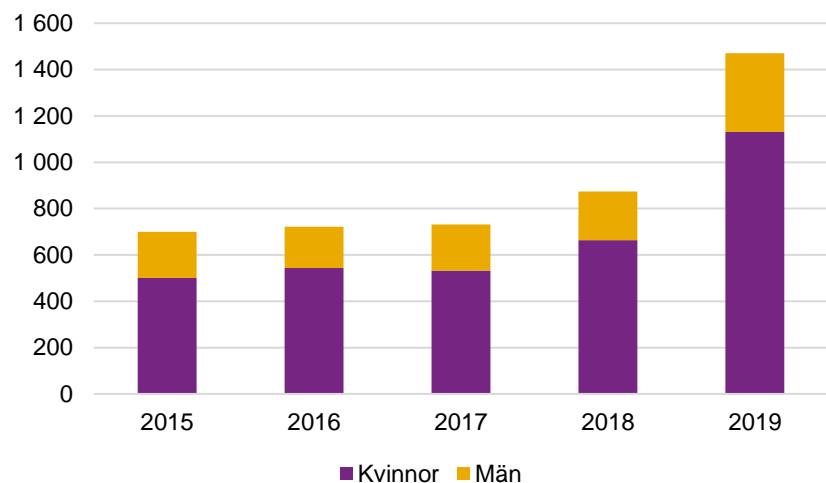
programmen mot förskollärarexamen, grundlärarexamen, ämneslärarexamen, yrkeslärarexamen eller äldre lärarexamen.

År 2019 var det 1 470 lärarstudenter som studerade sommarkurser på något av de elva lärosätena, och de utgjorde 9 procent av samtliga sommarkursstudenter på dessa lärosäten. Könsfördelningen bland lärarstudenterna som läste sommarkurser var 77 procent kvinnor och 23 procent män. Mellan 2018 och 2019 ökade antalet lärarstudenter på sommarkurser med 600 personer, motsvarande 68 procent. Jämfört med 2017, det vill säga året innan satsningen inleddes, har antalet lärarstudenter på sommarkurser fördubblats.

Den ämnesgrupp som flest lärarstudenter läste sommarkurser inom var litteraturvetenskap (290 studenter), följt av svenska som andraspråk (160 studenter) och utbildningsvetenskap/didaktik allmänt (110 studenter).

Antalet lärarstudenter på sommarkurser har ökat successivt under perioden 2015–2019, och den största ökningen har skett sedan satsningen på sommarkurser inleddes 2018 (se figur 1).

Figur 1. Antal lärarstudenter som läste sommarkurser på de elva lärosätena, uppdelat på kön, 2015–2019.

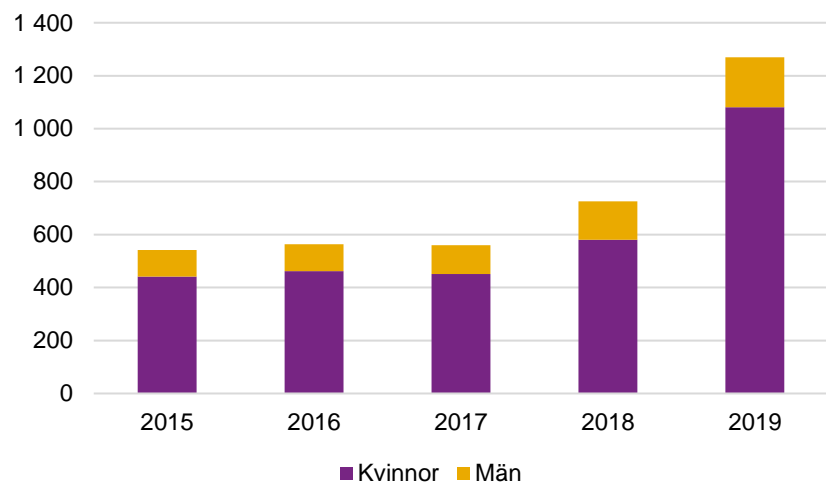

Fler med tidigare lärarstudier på sommarkurser

I detta avsnitt undersöker vi hur många av de studenter som tidigare huvudsakligen har studerat på lärarutbildning som läste sommarkurser. Gruppen definieras som de studenter som hade merparten av sina tidigare avklarade högskolepoäng inom inriktningen pedagogik och lärarutbildning. Gruppen överlappar delvis med gruppen med pågående lärarstudier som beskrevs i föregående avsnitt. En skillnad mellan grupperna är att inte alla studenter med tidigare lärarstudier har varit registrerade på lärarutbildning under samma år som de läste sommarkurser. En annan skillnad är att studenterna med pågående lärarstudier inte behöver ha avklarade lärarstudier sedan tidigare.

År 2019 var det 1 270 studenter på sommarkurser som tidigare huvudsakligen hade studerat på lärarutbildning, vilket motsvarar 7 procent av det totala antalet sommarkursstudenter på de elva lärosätena. Det var en ökning med 540 personer jämfört med 2018, och mer än en fördubbling jämfört med 2017 (se figur 2). Av studenterna i denna grupp var 85 procent kvinnor och 15 procent män 2019. Även här var det flest studenter som läste sommarkurser inom litteraturvetenskap (310 studenter), följt av svenska som andraspråk (140 studenter) och svenska/nordiska språk (90 studenter).

Figur 2. Antal studenter på sommarkurser på de elva lärosätena, som tidigare huvudsakligen studerat på lärarutbildning, uppdelat på kön, 2015–2019.

Fler lärare som läser sommarkurser

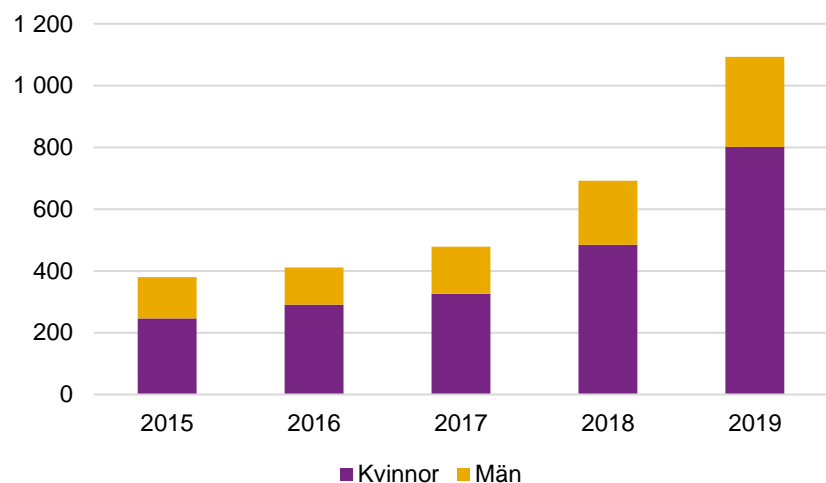
För att följa upp hur många av studenterna på sommarkurser som arbetade som lärare eller annan pedagogisk personal i skolan, har vi använt oss av uppgifter från Skolverkets register över pedagogisk personal (Lärrarregistret). Lärrarregistret omfattar skolpersonal med pedagogiska uppgifter inom olika skolformer. Personal i förskolan ingår inte. Vi kommer i denna redovisning att benämna de studenter som förekommer i Lärrarregistret som lärare, även om vissa av dem hade andra typer av pedagogiska tjänster, som lärarassistenter och fritidspedagoger. År 2019 hade 81 procent av sommarkursstudenterna som förekom i Lärrarregistret tjänstebeteckningen lärare eller speciallärare.

Av de 16 980 studenterna på sommarkurser 2019 var det 1 090 personer som samma år var verksamma som lärare. Det var en ökning med 400 personer jämfört med 2018. 73 procent var kvinnor och 27 procent män. Störst antal, 250 personer, studerade sommarkurser vid Stockholms universitet.

Ämnesgruppen som flest lärare läste sommarkurser inom var svenska som andraspråk (160 studenter), följt av litteraturvetenskap (100 studenter) och utbildningsvetenskap/didaktik allmänt (90 studenter).

Antalet lärare som studerar sommarkurser har successivt ökat varje år sedan 2016, med en mer kraftig ökning sedan satsningen på sommarkurser inleddes 2018 (se figur 3). Även det totala antalet studenter på sommarkurser har ökat sedan satsningen inleddes. Men andelen lärare bland studenterna har samtidigt blivit större: från 4 procent 2017, innan satsningen, till 6 procent 2019.

Figur 3. Antal studenter på sommarkurser på de elva lärosätena, som samma år arbetade som lärare i skolan, uppdelat på kön, 2015–2019.

Fler läser ämnen som är relevanta för satsningen

Här redovisar vi utvecklingen av antalet studenter på sommarkurser som antas vara relevanta för uppdraget att anordna fler kurser som kan ingå i en lärarexamen eller vara kompetensutveckling för lärare. Främst är det kurser som tillhör någon av ämnesgrupperna:

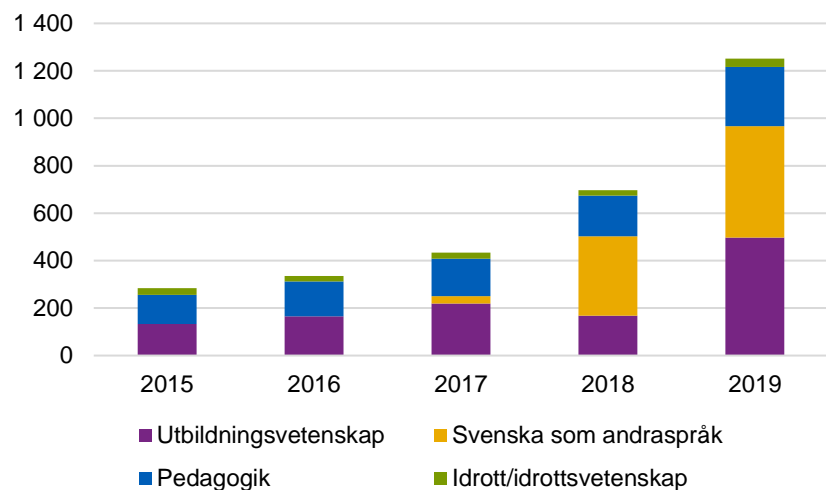
- utbildningsvetenskap
- svenska som andraspråk
- pedagogik
- idrott/idrottsvetenskap, där kurserna kan vara relevanta för idrottslärare.

Det kan naturligtvis finnas kurser inom andra ämnesgrupper som kan vara relevanta för en lärarexamen. Detta urval ger dock en översiktlig bild av utfallet för studenter på kurser som är relevanta för uppdraget.

Totalt genomfördes 42 sommarkurser inom dessa ämnesgrupper på de elva lärosätena 2019, vilket var närapå en fördubbling jämfört med 2018.

Sammanlagt 1 250 studenter läste sommarkurser inom ämnesgrupperna, vilket var en ökning med 560 studenter, eller 80 procent, jämfört med året innan. Antalet studenter på sommarkurser inom dessa ämnesgrupper har ökat varje år under perioden 2015–2019. Framför allt har antalet studenter som läser sommarkurser i svenska som andraspråk ökat markant sedan 2017. Även antalet som läser sommarkurser i utbildningsvetenskap har ökat det senaste året, efter att ha minskat mellan 2017 och 2018 (se figur 4).

Figur 4. Antal studenter på sommarkurser på de elva lärosätena, inom ett urval av ämnesgrupper som är relevanta för satsningen, 2015–2019.

Fler studenter inom svenska som andraspråk

År 2019 genomfördes elva sommarkurser tillhörande ämnesgruppen svenska som andraspråk med sammanlagt 470 studenter. Av dessa var 81 procent kvinnor och 19 procent män. Det var en ökning med 140 studenter jämfört med 2018. Av de 470 studenterna 2019 var 160 personer verksamma som lärare samma år, varav 20 som lärare i svenska som andraspråk inom utbildning i svenska för invandrare (sfi). Antalet lärare som studerar svenska som andraspråk på sommaren har ökat betydligt sedan satsningen på sommarkurser inleddes: 2017 var det 10 studenter, och 2018 var det 100 studenter.

Antalet kurser och studenter inom utbildningsvetenskap ökar

Sommarkurser i ämnet utbildningsvetenskap kan ingå i en lärarexamen och användas som vidareutbildning för verksamma lärare. År 2019 genomfördes 25 sommarkurser sammanlagt inom utbildningsvetenskap. Det var en ökning med 17 genomförda kurser jämfört med 2018. Sammanlagt var 500 studenter registrerade på kurserna inom utbildningsvetenskap, vilket var en ökning med 330 studenter jämfört med 2018. Av studenterna var 79 procent kvinnor och 21 procent män.

Av de som studerade sommarkurser inom utbildningsvetenskap var det knappt hälften, 230 studenter, som samma år huvudsakligen studerade på något lärarutbildningsprogram utöver sommarkurserna. 170 av studenterna i utbildningsvetenskap arbetade samma år som lärare i skolan.

Fler studenter läser pedagogik på sommaren

Även sommarkurser i pedagogik kan vara relevanta för lärarstudenter och lärare. År 2019 genomfördes fem sommarkurser i pedagogik på de elva lärosätena, vilket var lika många kurser som året innan. Antalet studenter på kurserna i pedagogik var dock fler: 250 studenter 2019 jämfört med 170 studenter 2018. Kvinnorna utgjorde 77 procent av studenterna och männen 23 procent. En tredjedel av studenterna studerade huvudsakligen på en lärarutbildning under samma år som sommarkurserna. 60 av studenterna på sommarkurser i pedagogik var verksamma som lärare i skolan samma år.

Något fler studenter inom idrottsvetenskap

För att få fler behöriga lärare inom ämnet idrott och hälsa vill regeringen att lärosätena satsar på sommarkurser inom ämnesgruppen idrott/idrottsvetenskap som kan vara relevanta som behörighetsgivande kurser för idrottslärare. År 2019 genomfördes en sommarkurs i idrottsvetenskap, som lästes av 40 studenter. Det var närapå en fördubbling av antalet studenter inom ämnesgruppen jämfört med året innan.

Utvecklingen på samtliga lärosäten

I detta avsnitt redovisar vi den generella utvecklingen av studenter på sommarkurser på samtliga lärosäten för tidsperioden 2015–2019. Fokus är på det senaste året, 2019, och utvecklingen jämfört med året innan.

Antalet studenter på sommarkurser ökar kraftigt

Antalet studenter på sommarkurser ökade kraftigt 2019 jämfört med föregående år. År 2019 studerade 19 760 personer på sommarkurser, vilket var en ökning med 5 640 studenter, eller 40 procent, jämfört med 2018. Det var även det högsta antalet studenter på sommarkurser under den senaste femårsperioden (se figur 5). Antalet genomförda sommarkurser var 401, en ökning med 56 kurser jämfört med 2018.

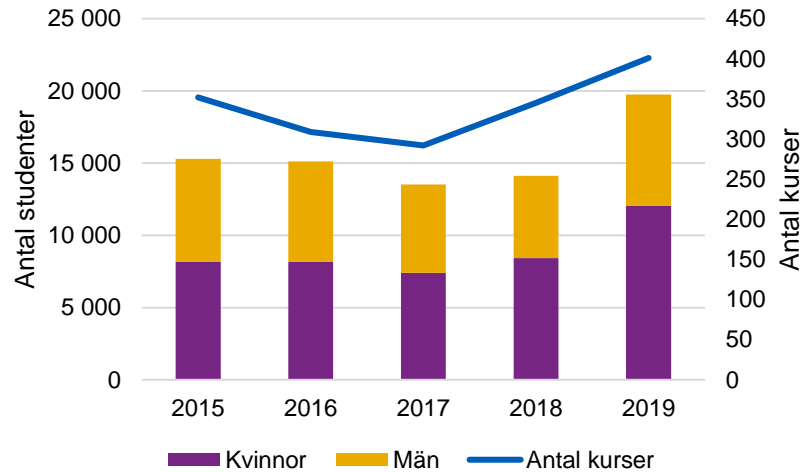
Av studenterna på sommarkurser var 61 procent kvinnor och 39 procent män. Det var samma könsfördelning som bland det totala antalet registrerade studenter i högskolan läsåret 2018/19.¹³ Sedan år 2015 har

---

¹³ Statistiskt meddelande UF 20 SM 2001, *Studenter och examinerade på grundnivå och avancerad nivå 2018/19*, UKÄ och SCB.

andelen kvinnor på sommarkurser ökat, medan andelen män minskat för varje år.

Figur 5. Antal registrerade studenter på sommarkurser, uppdelat på kön, och antal genomförda sommarkurser, 2015–2019. Antalet sommarkurser visas på höger y-axel.

Nästan samtliga studenter, 98 procent, läste sommarkurser på grundnivå det senaste året. Andelen som läser sommarkurser på avancerad nivå har legat på omkring 2 procent varje år sedan 2015.

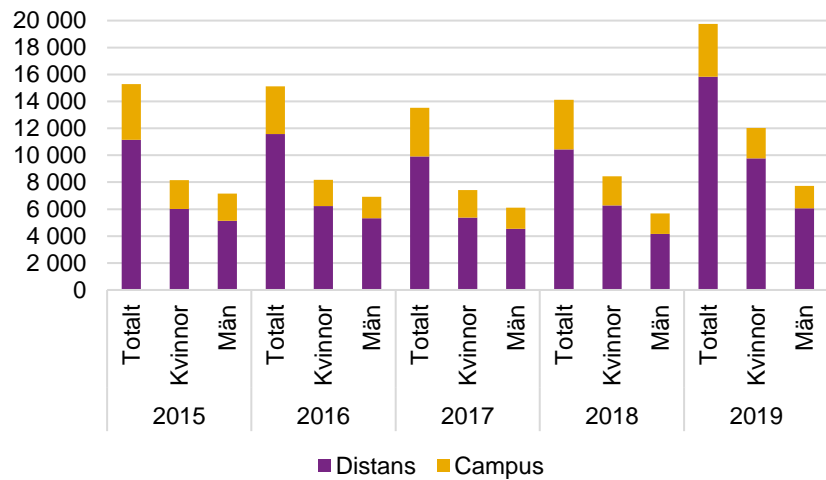
Sommarkursstudenterna hade en högre medianålder jämfört med den totala populationen registrerade studenter. Under perioden 2015–2019 har medianåldern bland studenterna på sommarkurser stigit från 25,5 år till 27,2 år. Kvinnorna var något äldre än männen det senaste året, med medianåldern 27,6 år respektive 26,7 år. Medianåldern bland det totala antalet registrerade studenter läsåret 2018/19 var 25,7 år.

Allt fler studerar sommarkurser på distans

Av de knappt 20 000 sommarkursstudenterna 2019 studerade 80 procent på distans. Det var en högre andel än 2018, när 74 procent studerade på distans. Andelen som huvudsakligen läste sommarkurser på distans har legat på omkring 75 procent under perioden 2015–2018 (se figur 6). Bland kvinnorna som studerade sommarkurser läste 81 procent på distans, och bland männen var motsvarande andel 78 procent. För uppgifter om antalet sommarkursstudenter på distans per lärosäte, se excelbilagan på www.uka.se.

Figur 6. Antal studenter på sommarkurser per studieform och kön, 2015–2019.

Trots att de flesta studenter har studerat sommarkurser på distans, så har merparten av själva kurserna genomförts på campus de senaste åren. Förra året gavs dock något fler sommarkurser på distans än på campus, 213 respektive 188 kurser.

Flest sommarkursstudenter på Linnéuniversitetet

Störst antal studenter på sommarkurser 2019 hade Linnéuniversitetet med 3 690 studenter, följt av Stockholms universitet med 3 150 studenter och Mittuniversitetet med 2 920 studenter (se tabell 2).

Tabell 2. Antal studenter på sommarkurser per lärosäte 2015–2019, och könsfördelning i procent 2019. Sorterat efter störst antal studenter 2019.

Antalet är avrundat till närmaste tiotal. Könsfördelningen visas inte när antalet studenter understiger 5. Se excelbilagan på www.uka.se för könsfördelningen under hela tidsperioden.

	2015	2016	2017	2018	2019	Totalt	Kvinnor/Män (%)
Linnéuniversitetet	1 540	1 910	2 120	2 440	3 690	3 690	68/32
Stockholms universitet	3 880	2 660	2 740	2 760	3 150	3 150	56/44
Mittuniversitetet	1 750	1 870	1 420	1 870	2 920	2 920	70/30
Uppsala universitet	1 590	1 060	970	1 530	1 970	1 970	54/46
Göteborgs universitet	1 400	1 500	1 340	1 510	1 960	1 960	54/46
Umeå universitet	300	450	710	710	1 010	1 010	59/41
Lunds universitet	490	410	440	600	970	970	63/37
Högskolan Kristianstad	280	400	400	360	490	490	63/37
Högskolan i Borås	70	60	70	120	480	480	68/32
Mälardalens högskola	70	210	580	640	450	450	56/44
Högskolan i Skövde	300	180	410	10	440	440	57/43
Karlstads universitet	170	160	170	70	400	400	64/36
Sveriges lantbruksuniversitet	330	290	300	310	310	310	64/36
Högskolan Väst				160	270	270	38/62
Högskolan i Gävle	390	1 620	120	270	250	250	71/29
Högskolan Dalarna	310	360	100	90	230	230	55/45
Linköpings universitet	260	200	260	250	220	220	61/39
Högskolan i Halmstad	20	30	60	130	200	200	49/51
Malmö universitet	80	120	130	120	140	140	71/29
Blekinge tekniska högskola	300	180	160	120	120	120	26/74
Luleå tekniska universitet	100	50	40	30	40	40	57/43
Södertörns högskola		10			20	20	75/25
Konstfack	20		30	20	20	20	63/37
Örebro universitet	50	40	20	20	10	10	44/56
Karolinska institutet					10	10	83/17
Stiftelsen Högskolan i Jönköping	90	80	100	<5	<5	<5	–
Kungl. Tekniska högskolan	1 520	1 260	850				
Totalt	15 290	15 110	13 530	14 120	19 760	19 760	61/39

Jämfört med föregående år ökade antalet sommarkursstudenter på de flesta lärosäten. Störst ökning i antal studenter var det på Linnéuniversitetet med 1 250 studenter, en ökning med 51 procent.

De flesta lärosäten utökade sitt utbud av sommarkurser 2019 jämfört med året innan. Störst antal sommarkurser genomfördes på Stockholms universitet med 47 kurser.

Matematik fortfarande största ämnesgruppen

Störst antal studenter 2019 var det inom ämnesområdet humaniora och teologi med 6 170 studenter. Det var också det vanligaste området för kvinnor, medan det vanligaste området bland män var naturvetenskap.

Inom varje ämnesområde ingår flera olika ämnesgrupper, och den största enskilda ämnesgruppen bland sommarkurser 2019 var matematik med 1 830 registrerade studenter, följt av datateknik (1 380 studenter) och litteraturvetenskap (1 260 studenter). Matematik har varit den största ämnesgruppen sett till antalet studenter på sommarkurser de senaste fyra åren.

Studenter från olika högskoleutbildningar läser sommarkurser

Många av studenterna som läser sommarkurser är även registrerade på en annan högskoleutbildning under samma år. Sammanlagt var 32 procent av studenterna på sommarkurser 2019 registrerade på ett yrkesexamensprogram under året, vilket är i nivå med andelen de senaste fem åren. Program mot civilingenjörsexamen var vanligast: 10 procent av sommarkursstudenterna studerade på en civilingenjörsutbildning utöver sommarkurserna.

29 procent av sommarkursstudenterna var registrerade på ett program som leder till generell examen, och 1 procent studerade mot en konstnärlig examen. En fjärdedel av studenterna studerade huvudsakligen fristående kurser utöver sommarkurserna. 13 procent var inte registrerade på något annat än sommarkurser under 2019. Det har varit en lika stor andel varje år sedan 2016.

Under perioden 2015–2019 har det blivit en allt lägre andel studenter som läser sommarkurser utan att ha några tidigare avklarade högskolepoäng. 2015 var andelen sommarkursstudenter utan tidigare avklarade högskolestudier 12 procent, och 2019 var det 6 procent.

Sommarkurser 2019 – alternativ modell för uppföljning

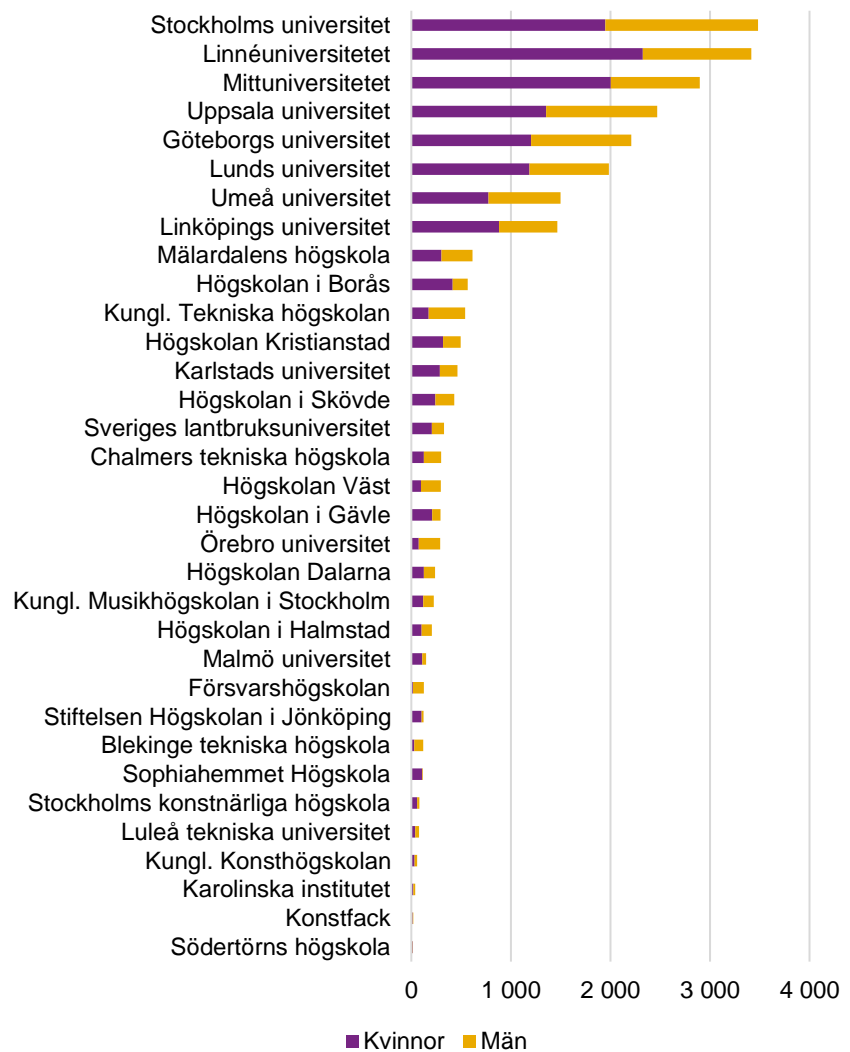
I detta avsnitt redovisar vi uppgifter om sommarkurser med hjälp av en alternativ modell som kan användas i och med införandet av en ny version av lärosätenas studieadministrativa system Ladok. Modellen är därför endast möjlig att använda för kurser som gavs 2019 och senare, och uppgifterna är därmed inte jämförbara med de uppgifter som redovisats tidigare i rapporten.

I korthet innebär modellen att inte bara kurser som varit sökbara som sommarkurser i det nationella antagningssystemet ingår, utan alla kurser som startar och slutar under sommarmånaderna. UKÄ avser att använda

denna modell för att redovisa statistik om sommarkurser framöver, eftersom den kommer kunna ge en mer heltäckande bild av sommarkurser från 2019 och senare. Se bilagan i slutet av denna rapport för en närmare förklaring av skillnaderna mellan de bägge modellerna och varför uppgifterna skiljer sig åt.

Enligt denna modell fanns det totalt 25 640 studenter på 764 sommarkurser 2019. Könsfördelningen bland studenterna var 59 procent kvinnor och 41 procent män. 61 procent av studenterna läste sommarkurser på distans och 39 procent på campus. Största ämnesgrupperna var matematik (2 730 studenter), svenska/nordiska språk (1 560 studenter) och datateknik (1 450 studenter). Flest sommarkursstudenter enligt denna modell hade Stockholms universitet med 3 480 studenter (se figur 7).

Figur 7. Antal studenter på sommarkurser per lärosäte och kön, 2019, med uppgifter framtagna med datumregistreringar.

Om vi enbart ser till de lärosäten som berördes av satsningen på sommarkurser, så fanns 19 460 studenter på sommarkurser på de elva

lärosätena. Av dem var 60 procent kvinnor och 40 procent män. 1 090 av dessa studenter var verksamma som lärare i skolan under samma år, och av dem var 73 procent kvinnor och 27 procent män. De vanligaste sommarkursämnena för de studenter som var verksamma som lärare var svenska som andraspråk (150 studenter), utbildningsvetenskap/didaktik allmänt (110 studenter) och litteraturvetenskap (100 studenter).

Det var 1 620 lärarstudenter som studerade sommarkurser på något av de elva lärosätena. Av dem var 77 procent kvinnor och 23 procent män.

Diskussion och slutsatser

Regeringen har sedan 2018 satsat på att utöka antalet sommarkurser och sommarkursstudenter i högskolan. Mot bakgrund av den stora lärarbristen gav regeringen elva lärosäten i uppdrag att prioritera kurser inom lärarutbildningarna i första hand, men lärosätena har också getts möjlighet att anordna kurser som de själva bestämmer. För att motverka bristen på behöriga lärare var satsningens huvudsakliga syfte att studenter snabbare ska nå en lärarexamen och att obehöriga lärare ska få möjlighet till kompetensutveckling och vidareutbildning.

UKÄ har följt upp satsningen på sommarkurser som inleddes 2018 genom att analysera utvecklingen av antalet kurser och studenter på sommarkurser på de elva lärosäten som från början fick i uppdrag av regeringen att genomföra satsningen.

Satsningen har gett resultat

Vår uppföljning visar att satsningen på sommarkurser på kort sikt har fått det resultat som regeringen önskade. Antalet genomförda sommarkurser har ökat från knappt 300 kurser 2017, året innan satsningen inleddes, till 400 kurser det senaste året. Antalet studenter som läser på sommaren har ökat kraftigt de två senaste åren. År 2017 var antalet studenter på sommarkurser drygt 13 500 och två år senare var antalet studenter knappt 20 000. Vår analys visar att den stora ökningen av antalet studenter har skett på de lärosäten som fick i uppdrag av regeringen att satsa på sommarkurser. På dessa elva lärosäten har det totala antalet sommarkursstudenter ökat från knappt 11 000 år 2017 till knappt 17 000 år 2019, det vill säga en ökning med 55 procent. Antalet studenter har även ökat på de lärosäten som inte fått extra medel för att anordna sommarkurser. Där har den procentuella ökningen varit större, men andelen sommarkursstudenter på dessa lärosäten av det totala antalet som studerar på sommaren är fortfarande relativt liten.

Våra siffror visar dessutom att antalet sommarkursstudenter minskade åren innan regeringens satsning, vilket indikerar att satsningen vände en trend som innebar att antalet studenter på sommaren minskade.

Vi kan även visa att antalet verksamma lärare som läser sommarkurser har ökat sedan satsningen inleddes, vilket är i linje med satsningens syfte att underlätta för lärare att vidareutbilda och kompetensutveckla sig under sommaren. Lärarna läser i stor utsträckning kurser som angavs som relevanta i regeringens uppdrag, framför allt kurser i svenska som andraspråk som kan användas som kompetensutveckling för lärare i sfi.

Dessutom kan vi konstatera att fler som studerar till lärare har getts möjlighet att läsa på sommaren, och att relativt många av dem läser sommarkurser som är relevanta för en lärarexamen. Däremot är det för tidigt att dra slutsatser om lärarstudenterna har lyckats uppnå en effektivare studietid. Vi har dock kunnat visa att allt fler av det totala antalet sommarkursstudenter har studerat i högskolan tidigare, vilket kan tyda på att fler studenter än tidigare väljer att komplettera, och eventuellt effektivisera, sina studier med sommarkurser.

Ytterligare uppföljning behövs

Som vi tidigare nämnt utökade regeringen satsningen 2019 och gav i uppdrag till fler lärosäten att från och med 2020 anordna fler sommarkurser och för fler grupper av studenter. Denna utökade satsning fokuserar också på lärare, men uppdrar åt lärosätena att även utöka antalet sommarkurser som syftar till att stärka det livslånga lärandet. Vi har visat att studenter på sommarkurser generellt är äldre än andra studenter, och att allt fler studenter på sommarkurser har tidigare avklarade högskolestudier. Vi har därutöver kunnat se att det varje år sedan 2015 har funnits en grupp studenter vars enda högskolestudier utgörs av sommarkurser, samt att en fjärdedel av sommarkursstudenterna huvudsakligen studerar fristående kurser i övrigt under året. Sammantaget kan detta tyda på att vissa grupper använder sommarkurser som livslångt lärande.

UKÄ ser det som angeläget att fortsätta följa utvecklingen av satsningen på sommarkurser för att undersöka satsningens långsiktiga effekter, vilket kräver ett längre tidsperspektiv. Vi har identifierat fler frågor att undersöka, exempelvis:

- Används sommarkurser i examina?
- Har lärarstudenter lyckats effektivisera sina studier och kunnat avlägga en lärarexamen på kortare tid genom sommarkurser?
- Har obehöriga lärare nått behörighet genom sommarkurser?
- Är det fler personer som har läst kurser som gjort det möjligt för dem att bli lärare i svenska som andraspråk eller idrott och hälsa?
- Har personer från andra yrkesgrupper och med andra utbildningsbakgrunder kunnat använda sommarkurser som en del av ett livslångt lärande?

Med anledning av vad som diskuterats ovan avser UKÄ att fortsätta följa utvecklingen av sommarkurser samt vilken roll sommarkurserna spelar i den svenska högskolan och för lärarförsörjningen.

Bilaga: Metod

Modell för uppföljning av sommarkurser över tid

De statistiska uppgifterna som används i denna uppföljning är framtagna från SCB:s universitets- och högskoleregister på uppdrag av UKÄ. Registret innehåller uppgifter från det nationella antagningssystemet NyA som administreras av Universitets- och högskolerådet (UHR) och från lärosätenas studieadministrativa system Ladok. Uttaget från registret som ligger till grund för denna rapport gjordes i april 2020.

För att kunna följa upp studenter på sommarkurser över tid har UKÄ använt en särskild modell. Eftersom sommarkurser inte markeras som sådana i det studieadministrativa systemet, så identifieras registreringar på sommarkurser genom sökandeuppgifter. Om en individ sökt en viss kurskod som sommarkurs i antagningssystemet och sedan finns registrerad samma år (antingen på hösten eller våren) på den kurskoden i Ladok, så antas det vara en sommarkursregistrering.

Varje individ som har varit registrerad på sommarkurser förekommer endast en gång i respektive tabell, där flest av individens registreringspoäng finns. Denna modell för uppföljning innebär en viss undertäckning av antalet registrerade studenter på nivåer under totalnivå. En student kan exempelvis vara registrerad på sommarkurser på två olika lärosäten samma år, men redovisas här endast på det lärosäte där studenten huvudsakligen studerade sina sommarkurser. Det kan också förekomma att en student antas till en sommarkurs utanför det nationella antagningssystemet.

Denna uppföljning använder alltså en modell för att följa upp antalet studenter som bygger på uppgifter från Universitets- och högskoleregistret, och uppgifterna kan därför skilja sig från de uppgifter som lärosätena själva tar fram ur sina studieadministrativa system. I vissa fall kan det förekomma att antagningen till en sommarkurs är registrerad på ett visst lärosäte, medan studenten sedan är registrerad på ett annat lärosäte. UKÄ:s uppgifter om registrerade studenter avser det lärosäte som verkställer utbildningen.

När antal individer anges i denna rapport är antalen avrundade till närmaste tiotal.

Alternativ modell för att identifiera sommarkurser

I denna rapport redovisar vi även uppgifter för 2019 med en alternativ modell. Även med denna modell har uppgifter tagits fram ur SCB:s universitets- och högskoleregister på uppdrag av UKÄ. Uppgifterna har

tagits fram genom de start- och slutdatum som lärosätet har angett för kursen i det studieadministrativa systemet. Datumintervallet för sommarterminen har utgått från de start- och slutdatum för vårterminen respektive höstterminen som Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF) har rekommenderat lärosätena att använda sig av.

Sommarterminen definieras som datumintervallet mellan 10 juni och 1 september. För att inkludera så många sommarkurser som möjligt ingår även kurser med startdatum 2019-05-20–2019-06-09, men endast om de har slutdatum 2019-07-01 eller senare inom sommarterminen. Dessutom ingår kurser med slutdatum 2019-09-02–2019-09-15, men endast om de har startdatum 2019-08-19 eller tidigare inom sommarterminen.

UKÄ har inte tidigare använt denna modell för att redovisa uppgifter om sommarkurser, eftersom kursers start- och slutdatum inte registrerades med tillräcklig täckningsgrad för kurser som gavs innan 2019.

Uppgifterna som har tagits fram genom denna metod är därmed inte jämförbara bakåt i tiden. För att kunna göra en uppföljning över tid används därför modellen som bygger på sökandeuppgifter primärt i denna rapport.

En jämförelse mellan resultaten av de två olika modellerna har visat att modellen som bygger på kursdatum täcker in fler kurser som gavs under sommarmånaderna än vad modellen som använder sökandeuppgifter gör. Exempelvis täcker datummodellen in sommarkurser som har sökts på andra sätt än genom det nationella antagningssystemet. Vi redovisar därför dessa uppgifter för att ge en mer heltäckande bild av de sommarkurser som gavs under 2019. UKÄ avser att fortsätta använda denna modell framöver, men vid behov kommer vi att kombinera modellerna. Även med datummodellen är antalet studenter nettoräknade på så sätt att en student som studerade sommarkurser på flera lärosäten endast redovisas på det lärosäte där studenten studerade flest poäng på sommarkurser.

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) ska bidra till att stärka den svenska högskolan och Sverige som kunskapssamhälle. Vi granskar kvaliteten på högskoleutbildningarna, vi analyserar och följer upp utvecklingen inom högskolan och vi bevakar studenternas rättssäkerhet.

uka.se

